

ΠΛΑΤΩΝ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΝ
ΚΑΙ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΜΗΝΑ

ΥΠΟ ΤΟΥ

ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΚΟΥ

ΣΥΛΛΟΓΟΥ

ΕΤΟΣ Α΄.-ΤΟΜΟΣ Α΄.

(Ὅτι ἐστὶ περὶ τοῦ ἄν ὀσιωτέρου ἀνθρώπου
βουλευόμενοι ἢ περὶ παιδείας καὶ αὐτοῦ καὶ
τῶν αὐτοῦ οἰκείων. (Πλάτ. Θιάγης.)

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ Κ. Ν. ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΩΣ

—
1879

ΠΛΑΤΩΝ

ΕΤΟΣ Α΄.

31 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1878.

ΤΕΥΧΟΣ Γ΄.

Ἡ ἐν Ἀγγλίᾳ δημοσία ἐκπαίδευσις

Ἐπὶ ΠΙΡΡΕΑΥ (α)

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

ΠΡΟΚΑΤΑΡΚΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΙΣ.

I.

Ἐκ τῶν Ἰνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς εἰς Ἀγγλίαν μεταβαίνων, παρατηρεῖ, μεταξὺ τῶν πολλῶν ἀναλογιῶν, τὰς ὁποίας παρουσιάζουσι δύο ἔθνη ὁμόφυλα, ἐξίσου ἐντριβῆ περὶ τὸν τρόπον τῆς αὐτοδιοικήσεως, τὴν διαφορὰν, ἣτις διακρίνει λαὸν, παρὰ τῷ ὁποίῳ βασιλεύει ἐν ὅλῃ αὐτῆς τῇ ἐκτάσει ἢ δημοκρατικῇ ἰσότητι, ἐτέρου λαοῦ κυβερνωμένου ὑπὸ ἀριστοκρατίας κληρονομικῆς.

Ἡ διαφορὰ αὕτη ἐκδηλοῦται ἐν τῷ γενικῷ συστήματι, τῷ ἐφηρμοσμένῳ ὑπὸ τῶν δύο χωρῶν ἐν τῷ ὀργανισμῷ τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως.

Ἀμφότερα τὰ ἔθνη ταῦτα ἀπαιτοῦσι τὰ πάντα ἐκ τῆς ἀτομικῆς πρωτοβουλίας καὶ τῶν ἐλευθέρων συνεταιρισμῶν, τοῦ Κράτους οὐδὲν ἄνεμιγνυμένου εἰς τοῦτο· ἀλλ' ἐνῶ ἐν ταῖς Ἰνωμέναις Πολιτεῖαις ἡ ἐκπαίδευσις ἀνεγνωρίσθη ἀρχῆθεν ὡς δικαίωμα ἀνήκον εἰς πάντας ἀνεξαιρέτως, ἐν Ἀγγλίᾳ τοῦναντίον ἐθεωρήθη αὕτη ὡς ἀποκλειστικὸν προνόμιον ὀλίγων.

Τὸ γενικὸν πνεῦμα τῆς διδασκαλίας ἐπίσης διαφέρει οὐσιωδῶς, διότι ἡ ἐκ.λυ.ἀ. της.Κ.ε.Π. τῶν σχολῶν εὐκόλως πραγματοποιηθεῖσα ἐν ταῖς Ἰνωμέναις

(α) Τοῦ συγγραφέως τούτου, θέλωμεν δημοσιεύσει ἐν συνεχείᾳ εἰς τὰ ἐπόμενα τεύχη οὐ μόνον τὰ περὶ τῆς ἐν Ἀγγλίᾳ δημοσίας ἐκπαιδεύσεως, ἀλλὰ καὶ περὶ τῆς ἐν Γερμανίᾳ καὶ περὶ τῆς ἐν Ἀμερικῇ.

Πολιτείας διὰ τῆς ἀνεξιθρησκείας, φανατικῶς κατεπολεμήθη ἐν Ἀγγλίᾳ διὰ τῆς παντοδυναμίας τοῦ ἐπικρατοῦντος θρησκευήματος. Κατὰ τοῦ σπουδαίου τούτου κωλύματος, τοῦ ὑπερπληθθέντος βικίως, οὕτως εἶπεῖν, ὑπὸ τοῦ νεωτέρου πνεύματος, δὲν θέλει ὀλοσχερῶς κατισχύσει ὁ νεώτερος πολιτισμὸς ἢ διὰ μακρῶν καὶ ἐπιμόνων προσπαθειῶν.

Ἡ Ἀγγλία, καθὼς τὰ πλεῖστα τῶν εὐρωπαϊκῶν ἐθνῶν, ἐκέκτητο διὰ τὴν κλασικὴν ἐκπαίδευσιν καὶ γυμνάσια καὶ πανεπιστήμια πολλοὺς αἰῶνας πρὶν ἢ διάνοηθῆ τὴν σύστασιν δημοσίων σχολῶν πρὸς διδασκαλίαν τῶν τέκνων τῶν ἀπόρων οἰκογενειῶν. Ἀναμφιβόλως τὸ Κράτος ἐμερίμνησεν ὑπὲρ τῶν πενήτων, ἀλλὰ μόνον διὰ τὰς ὑλικὰς αὐτῶν ἀνάγκας καὶ αἰ πρὸς ἐπάρκειαν τούτων καταβαλλόμενα συνεισφοραὶ οὐδὲν ἄλλο ἀποτέλεσμα ἔσχον ἢ νὰ εὐρύνωσιν ἔτι μάλλον τὴν εἰδεχθῆ τῆς πενίας πληγὴν.

Ἄν τὸ κράτος ἐμερίμνη δεόντως περὶ συστάσεως σχολῶν, δὲν ἤθελεν ἀνεγείρει ἐξ ἀνάγκης πλεῖστα νοσοκομεία καὶ ἄσυλα πρὸς περίθαλψιν τῆς κοινωνικῆς ἀθλιότητος.

Ἡ Ἀγγλικανικὴ ἐκκλησία εἶχε σχεδὸν ἀποκλειστικῶς ἀναλάβει τὴν διεύθυνσιν τῆς ἐκπαιδεύσεως καθ' ἄλλους αὐτῆς τοὺς βαθμούς.

Τὰ πανεπιστήμια ἐπὶ πολὺν χρόνον ὑπῆρξαν μόνον ἱεροσπουδαστήρια· ὅτε κατὰ τὸ 1833, προκειμένου περὶ τῆς δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως, προκληθείσης ὑπὸ τινῶν λογίων, ἠθέλησαν νὰ ἐρευνήσωσι τίνι τρόπῳ ὁ κληρὸς ἐξεπλήρου τὸ εἰς αὐτὸν ἀνατεθὲν καθῆκον, ἀνεκάλυψαν μετ' ἀγανακτήσεως, ὅτι ἐντελῶς εἶχε παραμελήσει οὗτος τὸ σπουδαῖον τοῦτο ἔργον. Λί σχολαὶ διατηροῦντο κάκιστα· ἡ διδασκαλία ἦτον ἀναξία λόγου, μηδαμινή. Ὀλίγιστα μαθηταὶ ἐφοίτων εἰς αὐτάς. Ἐνα καὶ μόνον μαθητὴν ὑπελόγιζον ἐπὶ 1700 κατοίκων. Ἐπὶ δὲ 2,200,000 παιδίων, δυναμένων νὰ φοιτήσωσιν εἰς τὰς διαφόρους τοῦ Κράτους σχολὰς, 900,090 μόνον ἦσαν ἐν αὐταῖς ἐγγεγραμμένοι.

Ὁ λαὸς ἠθικῶς ἐξηχραιώθη ἔνεκεν τῆς ἀμαθείας καὶ τῆς ἄλιθιότητος, εἰς ἣν ἐβύθισαν αὐτὸν οἱ διδάσκαλοι τοῦ Κράτους.

Ἀσήμαντοι βελτιώσεις ἦσαν τὸ ἀποτέλεσμα τῆς πρώτης ταύτης ἐρεῦνης, ὅπερ βαθέως συνεκίνησε τὴν δημοσίαν γνώμην. Ἡ ἀντίδρασις τοῦ κλήρου κατέστησεν ἀδύνατον σπουδαιότεραν τινὰ μεταρρυθμίσειν, δυναμένην νὰ προσβάλλῃ τὸ προσφιλέστερον τῶν προνομίων του.

Κατὰ τὸ 1833, καθ' ἣν ἐποχὴν μάλιστα ἡ Γαλλία, μετὰ ἔρευναν μαρτυροῦσαν τὴν ἀξιοθρήνητον ἐπίσης κατάστασιν τῶν σχολῶν της, υἰοθέτει τὸν φιλελεύθερον καὶ σωτήριον ἐκείνον νόμον, τὸν σπουδαιότερον τίτλον τοῦ προτείναντος αὐτὸν ὑπουργείου, δύο ἔξοχοι ἄνδρες ὁ λόρδος Βρούγκαμ καὶ ὁ λόρδος Ἰωάννης Ρούσελλ ἔφερον ἐνώπιον τοῦ κοινοβουλίου τὸ ζήτημα περ

τῆς δημοσίας εκπαιδεύσεως. Ἐγωνίσθησαν παντὶ σθένει ν' ἀποδείξωσιν ὅτι ἡ ἐκπαίδευσις τοῦ λαοῦ εἶναι τὸ ὑψιστον τῶν συμφερόντων τοῦ Κράτους. Κατ' αὐτοὺς τὸ Κράτος ὤφειλεν οὐ μόνον νὰ μὴ ὑποκαταστῇ εἰς τὴν ἰδιωτικὴν πρωτοβουλίαν, ἀλλὰ καὶ νὰ σπεύσῃ εἰς ἀρωγὴν τοῦ ἔργου τούτου διὰ χρηματικῶν βοηθειῶν καὶ παντὸς εἴδους ἐνθαρρύνσεως. Ἐκτὸς τῶν σχολῶν τῶν ἤδη συστημένων καὶ συντηρουμένων ὑπὸ τῶν ἱερατικῶν σωματείων, ἐπωφελῆς ἤθελεν εἶσθαι διὰ τὴν χώραν καὶ ἡ σύστασις εἴτε ἐν ταῖς πόλεσιν εἴτε ἐν τοῖς χωρίοις ταιούτων ἰδρυμάτων συντηρουμένων ὑπὸ λαϊκῶν σωματείων. Τὰ ἀληθῶς φιλελεύθερα πνεύματα λίαν εὐνοϊκῶς ἀπεδέχθησαν τὸ σχέδιον τοῦτο, καὶ ἤθελον μεθέξει τῶν καλῶν τῆς μαθήσεως αἱ τάξεις τῆς κοινωνίας, ὡς ἐπὶ πολὺν χρόνον τούτων στερηθεῖσαι. Ἀλλὰ τὸ κόμμα τῶν φιλελευθέρων ἐμειονοψήσει τότε ἐν τῷ κοινοβουλίῳ καὶ οἱ πρόμαχοι τῶν ἐκκλησιαστικῶν προνομίων βουλευταὶ ἐξηγέρθησαν κατὰ τῶν ἀξιώσεων τούτων, χαρακτηρίσαντες ταύτας ὡς ἐπαναστατικὰς καὶ ἀπέκρουσαν ἐν ὀνόματι τῆς ἐλευθερίας, ὡς εἴθισται πολλάκις ἐν τοῖς κοινοβουλίοις, πᾶσαν ἐπέμβασι τῶν Κράτους εἰς τὰ τῆς δημοσίας εκπαιδεύσεως, ὡς ἐπιβουλευομένην τὰ δικαιώματά των. Ἐπομένως οἱ πολιτικοὶ ἄνδρες, συνετῶς φερόμενοι, ὑπεχώρησαν τότε ἀπέναντι τοσοῦτον ζωηρᾶς ἀντιπολιτεύσεως.

Μετ' οὐ πολὺ ὅμως, γενομένης ἄλλης ἐρεῦνης περὶ τῆς καταστάσεως τῶν σχολῶν, διαταχθεῖσης ἐπισήμως παρ' αὐτῆς τῆς Βασιλίσσης, τὸ κοινοβούλιον εἰσῆλθεν εἰς τὴν ὁδὸν σπουδαίων μεταρρυθμίσεων. Ἡ δημοσία γνώμη ἐξεδηλώθη μετὰ πολλῆς δυνάμεως, ἵνα ἡ κυβέρνησις, ἀρυσμένη δύναμιν ἐξ αὐτῆς, θριαμβεύσῃ μέχρι τινὸς βαθμοῦ κατὰ τῆς κληρικῆς ἀντιδράσεως.

Ἡ διαταχθεῖσα ἔρευνα ἀπεκάλυψε τὰ μᾶλλον ἀξιοθρήνητα γεγονότα, τὰς σκανδαλωδέστερας καταχρήσεις. Ἡ ἐκ 15,000,000 περιουσία 300 σχολῶν, κληροδοτηθεῖσα παρὰ τῶν θεμελιωτῶν αὐτῶν, παρανόμως ἐξέκλινε τοῦ προορισμοῦ τῆς. Ὀλίγοι μαθηταὶ προνομιοῦχοι ἦσαν ἐγγεγραμμένοι εἰς τοὺς καταλόγους καὶ οὗτοι τῇ συγκαταθέσει τῶν διευθυνόντων τὰς σχολὰς ταύτας, μεταξὺ τῶν ὁποίων πολλοὶ οὐδ' ὄλως ἐδέχοντο μαθητὰς, καίτοι οἱ διδάσκαλοι, ἀποκλειστικῶς ἐκλεγόμενοι μεταξὺ τῶν μελῶν τῆς Ἀγγλικανικῆς ἐκκλησίας, ἔζων κατὰ τὰς ὁρέξεις των ἐκ τῶν εἰσοδημάτων τῆς περιουσίας ταύτης.

Ὁ λόρδος Ροῦσελλ, ὑποβαλὼν εἰς τὴν βουλὴν τῶν λόρδων σειρὰν βελτιώσεων, τῶν ὁποίων ἡ παραδοχὴ πράγματι ἤθελε καθόλου μεταβάλλει τὸ σύστημα τῆς δημοτικῆς εκπαιδεύσεως, εἰσήγαγεν ἐνταυτῷ καὶ σπουδαίας τροποποιήσεις ὡς πρὸς τὴν ἀνωτέραν ἐκπαίδευσιν. Προέτεινε α) ὅπως ἀναγνωρισθῇ τὸ δικαίωμα εἰς ὅλα τὰ τέκνα τῆς Ἀγγλίας τοῦ μετέχειν ἐξίσου τῆς

ἐκπαιδεύσεως. ε') Ἡ διαφορὰ τοῦ ὀρθοσκεύματος νὰ μὴ θεωρῆται τοῦ λοιποῦ ὡς κώλυμα εἰς τὴν αὐξήσιν τοῦ πληθυσμοῦ τῶν κατοίκων καὶ εἰς τὴν διάδοσιν τῶν φώτων. γ') Νὰ χορηγηθῇ ἡ ἀναγκαῖα ἐκπαίδευσις εἰς τοὺς παῖδας τοὺς ἐργαζομένους εἰς τὰ διάφορα βιομηχανικὰ καταστήματα. δ') Τὸ Κράτος νὰ ἐποπτεύῃ τὴν ἐκπαίδευσιν τῆς μέσης τάξεως, δυνάμενον νὰ διαχειρίζηται κάλλιον τὰ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἀφιέμενα κληροδοτήματα. Αἱ ριζικαὶ αὗται μεταβολαὶ ἤθελον βεβαίως ἔχει ὡς ἀποτέλεσμα τὴν ἐξάλειψιν τῶν ἀπείρων καταχρήσεων, τῶν παρατηρηθεισῶν εἰς τὰ πανεπιστήμια τῆς Ὁξφόρδης καὶ τῆς Κανταβρυγίας

Οἱ κ. κ. Προῦκε (Prouse) καὶ Φώρττερ (Forster) ἔθηκαν καθαρῶς ἐνώπιον τοῦ κοινοβουλίου τὸ ζήτημα τῆς ὑποχρεωτικῆς ἐκπαίδευσίσεως. Κατ' αὐτοὺς τὸ Κράτος ὀφείλει, ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου, ν' ἀκολουθήσῃ τὴν παράδειγμα τῶν ἠνωμένων Πολιτειῶν, τοῦτέστιν ἡ ἐκπαίδευσις ἐν Ἀγγλίᾳ ἔπρεπε νὰ ᾔναι καθαρῶς λαϊκὴ, προστιθεμένου εἰς αὐτὴν καὶ ἱεροῦ τινος μαθήματος, ἐριζομένου ὑπὸ τοῦ ὑπουργοῦ τῆς Παιδείας.

Ὁ κ. Λόβε (Lowe), ἕνα καταστήτῃ εἰσιωθητοτέρων τὴν ἀνάγκην τῆς δημοτικῆς ἐκπαίδευσίσεως, ἀνέφερε, καὶ δικαίως, ὅτι ἡ πρόοδος τῶν Θεσιοθεσιῶν καὶ ἡ καθολικὴ ψηφοφορία, δι' ἧν μέτρων αἱ κατώτεραι τῆς κοινωνίας τάξεις ἀνέρχονται εἰς τὰ ὕψιστα τῆς πολιτείας ἀξιώματα, ἀναγκασίως θέλουσι συνεπιφέρει καὶ τὴν καταστροφὴν τῶν ἀριστοκρατικῶν προνομίων. εἶναι καιρὸς, προσέθηκεν ὁ ρήτωρ, νὰ προνοήσωμεν, ὅπως οἱ μέλλοντες τῆς χώρας κυβερνῆται μάθωσι ν' ἀναγινώσκωσι καὶ νὰ γράψωσι. «Ὁ διευθυντὴς τοῦ Ἀθηναίου κ. (Dixon), ἀναφέρων τοὺς λόγους τούτους τοῦ εὐφραδοῦς ρήτορος, ἠρώτα, ἀν δὲν ἦτο προτιμότερον νὰ προηγηθῇ τῆς καθολικῆς ψηφοφορίας ἡ διάδοσις τῶν φώτων καὶ ἐμέγιστα τοὺς μέχρι τῆς χθὲς κυβερνήτας. ὡς ἀμελήσαντας ἀνοήτως τὴν ἐκπαίδευσιν τῶν κυβερνητῶν τῆς αὔριον. Ἀναμφιβόλως, ἀν ἐσκέπτοντο λογικῶς, ἐντεῦθεν ἔπρεπε ν' ἀρχίσωσιν· ἀλλ' εἰς τὰ πράγματα τοῦ κόσμου τούτου σπανίως πρὸσταται ἡ λογικὴ. Ὁ Βολταῖρος εἶπε· «καθόσον οἱ ἄνθρωποι ἐκπαιδεύονται κατὰ τοσοῦτον ἔγινονται ἐλεύθεροι.» Μετὰ τοῦτον ἄλλοι εἶπον· «καθόσον οἱ ἄνθρωποι γίνονται ἐλεύθεροι κατὰ τοσοῦτον ἐκπαιδεύονται.» λόγιον δι' οὗ τὰ πάντα ἀπόλλυνται, ὡς ἰσχυρίζεται ὁ Ριβαλόρ. Ἀλλ' ὅπως συμβιβάσωμεν τὸν Ριβαλόρ καὶ τὸν Βολταῖρον λέγομεν, ὅτι οὐδὲν ἀπόλλυται, ἀν συμβαδίζωσιν ἢ τε ἐκπαίδευσις καὶ ἡ ἐλευθερία.

Ἐν Ἀγγλίᾳ, καθὼς καὶ εἰς ἄλλας πολλὰς χώρας, δὲν εἶναι κυρίως τὸ αἴσθημα τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς φιλανθρωπίας τὸ κινεῖν τὸ ἐνδιαφέρον τῶν μεριμνῶντων περὶ τῆς διανοητικῆς ἀναπτύξεως καὶ τῆς ἠθικῆς μορφώσεως τῶν τάξεων τοῦ λαοῦ.

Ἡ ἀριστοκρατία ἀνέλαβε σπουδαίως τὸ ἔργον τοῦτο διὰ λόγους ὅλως πολιτικούς. Ἀπειλουμένη ὑπὸ τοῦ ὀσημέραι ἐξογκουμένου κύματος τῆς δημοκρατίας κατενόησεν ἐγκαίρως τὴν ἀνάγκην τοῦ νὰ προσοικειωθῇ αὐτὴν παραιτούμενη τινῶν προνομίων. Ἀλλ' ἡμεῖς οὐδόλως ἐξετάζομεν τὴν αἰτίαν, ἀφοῦ ἡ εὐεργεσία ἦναι πραγματικὴ καὶ ἡ πρόοδος βαίνη ἐπὶ τὰ κρείττω.

Περὶ τὰ τέλη τοῦ Ἰουνίου τοῦ 1868 τὸ κοινοβούλιον παρεδέξατο τὸ νομοσχέδιον τῶν μεταρρυθμίσεων, τὸ καθιερώσαν τινὰς τῶν βελτιώσεων τῶν παρὰ τοῦ κ. Φώρσιερ καὶ τῶν φίλων του προταθειῶν.

Προθύμως ἀναγράφομεν ἐνταῦθα τοὺς λόγους, ἐφ' ὧν οἱ συνετοὶ καὶ πρακτικοὶ ἐκεῖνοι ἄνδρες στηριζόμενοι, κατεγίνοντο ἀνενδότως ὑπὲρ τῆς ἐξαπλώσεως τῆς δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως.

«Ἡ βιομηχανικὴ ἡμῶν ἰδιοκτησία, ἔλεγον, ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς ταχύτητος μεθ' ἧς θέλομεν προνοήσει περὶ τῆς στοιχειώδους ἐκπαιδεύσεως. Πάντη ἀνωφελῆς καθίσταται ἡ τεχνικὴ μάθησις, τὴν ὅποιαν ἀποκτῶσιν οἱ βιομήχανοι τῆς ἡμετέρας χώρας, στερούμενοι ὅλως τῆς προκαταρκτικῆς ἐκπαιδεύσεως.»

Οὐδεὶς δύναται ν' ἀρνηθῇ, ὅτι ἐν Ἀγγλίᾳ ὑπάρχει ἀπειρία ἐργατῶν, καθ' ὅλοκληρίαν ἀναλφαβήτων.

«Τὸ κοινοβούλιον ἀπεφάσισε καὶ ἡ ἀπόφασις αὕτη μεγίστην εἰς αὐτὸ περιποιεῖ τιμὴν, ὅπως ἡ Ἀγγλία διοικεῖται τοῦ λοιποῦ διὰ τοῦ λαϊκοῦ στοιχείου. Τινὲς φρονοῦσιν, ὅτι πρέπει πρῶτον νὰ ἐκπαιδύσωμεν τὸν λαὸν καὶ κατόπιν νὰ ἐμπιστευθῶμεν αὐτῷ τὴν πολιτικὴν ἐξουσίαν· ἀλλ' ἡμεῖς οὐδόλως ἀναγνωρίζομεν τὴν ἀνάγκην ταύτην, ἀδιστακτως πιστεύοντες, ὅτι, ἐν τριαύτῃ περιπτώσει, πράγματι ταχέως ἤθελεν οὗτος ἐκπαιδευθῆ. Ἴδῃ λοιπὸν, χορηγήσαντες αὐτῷ τὰ δικαιώματα τοῦ μετέχειν τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας δὲν πρέπει ν' ἀναβάλωμεν ἐπὶ πλέον τὴν ἐκπαίδευσίν του.»

Οὕτως, ἐνῶ ἐν Ἰαλλίᾳ τὰ ἀτοπήματα τῆς μέχρι ἐσχάτων χωρούσης συγκεντρώσεως καθιστῶσι προφανῆ τὴν ἀνάγκην τοῦ νὰ παραχωρηθῇ εἰς τὰς διοικήσεις καὶ εἰς τὴν ἰδιωτικὴν πρωτοβουλίαν μεγαλειτέρα ἐλευθερία ἐνεργείας, οἱ Ἀγγλοὶ, μάρτυρες τῶν λυπηρῶν ἀποτελεσμάτων τῆς ἀπεριορίστου ἐλευθερίας, τῆς εἰς ἰδιώτας καὶ σωμαγεῖα χορηγηθείσης, ἐνασχολοῦνται πρὸς κανονισμόν αὐτῆς διὰ τῆς κυβερνητικῆς ἐπεμβάσεως.

Εἶναι ἀληθὲς ὅτι οἱ Ἀγγλοὶ δυσκόλως συνήνεσαν εἰς τὴν παραδοχὴν τῆς ἐπεμβάσεως ταύτης ἐπὶ τῶν πανταχόθεν ἐπιμόνως ἀπαιτηθειῶν μεταρρυθμίσεων ὡς πρὸς τὸν ὄργανισμόν τῶν δημοτικῶν σχολῶν, ἀλλ' ἐπίσης ἀληθὲς εἶναι ὅτι ἡ ἐπέμβασις αὕτη οὐδόλως ἀφώρα τὴν προκαταρκτικὴν, μέσην ἢ ἀνωτέραν ἐκπαίδευσιν, ἀποκλειστικῶς ἀνηκούσης εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἢ ἰδιωτικὴν πρωτοβουλίαν.

Ψηφίζον ποσὸν ὑπέρογκον (15 ἑκατομμύρια) διὰ τὰς ἀνάγκας τῶν παλαιῶν σχολῶν ἢ πρὸς συνδρομὴν συστάσεως νέων, τὸ κοινοβούλιον ῥητῶς ἀπεφάνθη, ὅτι τὸ Κράτος δύναται νὰ βοηθήσῃ χρηματικῶς ἐκείνας ἐκ τῶν σχολῶν, ὅσαι ἤθελον συναινέσει εἰς τοῦτο.

Κατὰ συνέπειαν ἐκ τῶν προτέρων ἦσαν βέβαιοι, ὅτι ἡ ἐπέμβασις τοῦ Κράτους ἤθελε περιορισθῆ ἐντὸς στενοτάτων ὁρίων, διότι ἡ ἀγγλικὴ κυβέρνησις δοκιμάζει τόσῃν ἀπλοῖαν, ἀναμιγνυομένη εἰς τὰς ὑποθέσεις τῶν κυβερνήσεων, ὅσην οὗτοι ὑφιστάμενοι τὴν ἀνάμιξιν τῆς κυβερνήσεως. Διὰ πάντα ἡ Ἀγγλὸν ἢ κυβέρνησις εἶναι ἀπλοῦν συμβεβηκὸς καὶ οὐδὲν πλέον· τὸ ἔθνος εἶναι τὸ πᾶν. Ἡ ἰδέα τοῦ ν' ἀναλάβῃ τὴ Κράτος τὴν διδασκαλίαν βεβαίως ἤθελε προσκρούσει εἰς τὴν συνείδησιν τοῦ ἔθνους, διεγείρουσα κυρίως τὴν χολὴν τοῦ κλήρου. Ὅποιαν ὀρησκείαν ἤθελε διδάξει; Ἀναμφιβόλως τὸν Ἀγγλικανισμόν, τοῦτέστι τὴν ὀρησκείαν τῶν πλειόνων. Ἀλλ' ἐν ταιχύτῃ περιπτώσει ἤθελον ἐξερεθίσαι ἐναντίον του τοῦ ἐτεροδοξοῦντος. Ὅθεν ἀποφασιζόντες ἐν Ἀγγλίᾳ, ὅτι αἱ ὑπὸ τοῦ Κράτους ἰδρυόμεναι σχολαὶ θέλουσιν εἰσθαι ὅλως ἀνεξάρτητοι τῆς κληρικῆς ἐπιρροῆς, ἐνεργοῦσι συμφώνως πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις τῶν διαφόρων κοινοτήτων. Ἐπομένως ἡ Ἀγγλία, οὕτω πολιτευομένη, θέλει ἐπιφέρει διὰ τῆς ἰσχύος τῶν πραγμάτων τὸν χωρισμὸν τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Κράτους, ἀλλ' οὐχὶ ἄνευ δυσκολιῶν, ἕνεκεν τῶν ἀνυπερβλήτων προσκομιμάτων, τὰ ὅποια παρουσιάζει ἡ ἀδιασπᾶστος συνδεομένη μετὰ τῆς ὀρησκευτικῆς διδασκαλίας δημοτικῆ ἐκπαίδευσις, ὧν τὴν συγχώνευσιν ἀπαιτεῖ, ἐπιμύθως ἀνθιστάμενον, τὸ πνεῦμα τῶν διαφόρων αἱρέσεων.

(ἀκολουθεῖ)

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΛΞΙΑΣ ΤΗΣ ΑΝΑΤΡΟΦΗΣ ΤΩΝ ΠΑΙΔΩΝ.(α)

ὑπὸ τοῦ διδάκτορος KARL OPPEL.

(Μετάφρασις ΧΑΡΙΣΠ ΠΟΥΛΙΟΥ)

Γου.λ. Ἀλλ' αὕτη εἶναι πασίγνωστος ἀλήθεια, καὶ ἕκαστος τὴν γνωρίζει. Ἐρώτησον ὃν τινα θέλεις· πάντες θὰ τὸ ἐπιβεβαιώσωσιν.

Καρ. Τοῦτο οὐδὲν σημαίνει. Ὑπάρχουσι φράσεις διαδιδόμεναι ὡς μασματικὴ νόσος, ἃς ὁ εἷς λέγει μετὰ τὸν ἄλλον, ἀλλ' οὐδεὶς τούτων εἶνε ἐπιτήδειος νὰ κρίνῃ. Δὲν θέλεις μοι ἀρνηθῆ ὅτι πᾶς ὅστις θέλει νὰ εἴπῃ τι περὶ

(α) Συνέχεια ἴδτε προηγ. φυλ. σελ. 61.